

УДК 070 : 621.397.13 : 323.28

ГЕОГРАФІЧНА ДИСПРОПОРЦІЯ У ВИСВІТЛЕННІ ТЕРОРИЗМУ НА УКРАЇНСЬКОМУ ТЕЛЕБАЧЕННІ

МИСЛОВСЬКИЙ Ігор,

аспірант,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, вул. Юрія Ілленка, 36/1, м. Київ, Україна,
04119 e-mail: ihormyslovskiy@gmail.com.

У статті аналізується географічний аспект висвітлення тероризму на українському телебаченні та його відповідність терористичній ситуації у світі. Численні зарубіжні дослідження вказують на непропорційність медіависвітлення тероризму, що формує в комуніката хибне розуміння цього явища. Завдяки контент-аналізу новин про тероризм, що проводиться на п'яти найрейтинговіших телеканалах України, та компаративного аналізу отриманих результатів зі статистичними даними Global Terrorism Database автор статті вказує на географічну диспропорцію у висвітленні означеного питання на українському телебаченні та неможливість для українського глядача сформувати реальний образ терористичної ситуації у світі.

Ключові слова: *новини про тероризм, українське телебачення, географія тероризму, медіа й тероризм.*

THE GEOGRAPHICAL DISPARITY IN THE TERRORISM COVERAGE ON UKRAINIAN TV

The article analyzes the geographical aspect of the terrorism coverage on Ukrainian TV and its correspondence to the real terrorist situation worldwide. Numerous foreign studies indicate the disproportionality of media coverage of terrorism by the actual terrorist threat in many aspects, which provides a distorted understanding of this phenomenon among the audience. Having conducted the content analysis of news about terrorism on the five highest-rated Ukrainian TV channels and the comparative analysis of the obtained results with the statistical data from the Global Terrorism Database, the author argues that there is a geographical disparity in the terrorism coverage on Ukrainian TV which makes it impossible for the Ukrainian viewer to shape a valid image of the terrorist situation in the world based on Ukrainian TV news.

Key words: *news about terrorism, Ukrainian TV, geography of terrorism, media and terrorism.*

Вступ. Чи відомо вам, який регіон у світі найбільше потерпає від тероризму? Які країни серед лідерів за кількістю жертв терористів? Або ж чи насправді тероризм нині до тої міри антизахідний, яким його зображають медіа? Дати відповідь на ці запитання середньостатистичному громадянину може бути складно, оскільки його знання про тероризм зазвичай залежать від висвітлення цієї теми у ЗМІ.

Попри те що тема вересневих терактів у США 2001 р. незмінно посідає чільне місце в медійному порядку денному, його тлумачення комунікату часто зводиться до мозаїчного висвітлення актів злочину. Попередні наші моніторингові та контент-аналітичні дослідження засвідчили, що здебільшого новини про тероризм на українських телеканалах не пояснюють глядачам природи цього явища, не дають розлогого історичного та інших бекграундів [4] і всеохопно не відображають терористичну ситуацію у світі, часто підсилюючи тематичні стереотипи й викривляючи дійсну картину (що відповідає статистичним й іншим науковим фактам) [2].

Не на користь для розуміння реальної терористичної ситуації, до прикладу, і правила наближення інтересів у журналістиці. Географічне наближення (чим далі подія – тим менше демонструємо) послідовно формує стереотипне бачення феномену як ви-

© Мисловський І., 2023

нятково антизахідної діяльності. Українські медійники орієнтуються на ширше висвітлення терактів, що стаються на Заході, навіть попри значно менші жертви цих атак у порівнянні з Близьким Сходом [3]. А правило сенсаційності забезпечує непропорційне висвітлення відповідно до реальної терористичної загрози. Загалом ми виявили та проаналізували численні детермінанти стереотипізації тероризму в журналістському професійному середовищі [10].

Відбір українськими журналістами інформації про тероризм за певними професійними критеріями, ситуативне висвітлення тероризму в коротких формах (фрагментарні повідомлення про гучні теракти та відсутність проблемних розлогих матеріалів), медіафреймування можуть спричинити в комуніката викривлене бачення феномену в масштабах світу. Водночас варто зазначити, що це радше буде не цілеспрямована діяльність ЗМІ, а наслідок непрофесійного висвітлення складної тематики. У зв'язку з цим важливо досліджувати різні аспекти такого медіависвітлення, зіставляючи його з емпіричними даними щодо тероризму, та в разі виявлення певних диспропорцій звертати увагу на це ЗМІ. Зафіксовані нами проблеми *актуалізують* подальше вивчення теми, оскільки від її професійного висвітлення в медіа залежить те, наскільки адекватно суспільство реагуватиме на теракти та вмітиме втримувати власні організаційні й функціональні можливості в боротьбі з тероризмом.

Тому *мета* цієї статті полягає в тому, аби з'ясувати, чи географічний аспект новин про тероризм на українському телебаченні відображає реальну ситуацію у світі. Для досягнення мети маємо виконати такі *завдання*: проаналізувати географічні особливості українських теленовин, порівняти спроектовану в медіа соціальну дійсність із реальною терористичною ситуацією у світі. *Об'єктом* дослідження стали новини про тероризм у випусках новин найрейтинговіших телеканалів України, а *предметом* – географічні особливості цих матеріалів.

Методи дослідження. Основним методом дослідження став контент-аналіз. Джерела емпіричного матеріалу – випуски новин на телеканалах «Україна», «ICTV», «1+1», «Інтер» та «СТБ», які увійшли до п'ятірки найбільш успішних українських загальнонаціональних телеканалів за 2020 р. за часткою глядацької аудиторії «18+» (телеканал «Україна» мав частку 13,39%, «ICTV» – 7,85%, «1+1» – 7,75%, «Інтер» – 6,84% та «СТБ» – 5,74%, тому наше дослідження сумарно охоплювало 41,57% усієї глядацької аудиторії в Україні) [5].

В. Іванов радить під час контент-аналітичного дослідження формувати випадкову вибірку на основі розмаїтих випусків новин, оскільки в різний час вони можуть мати свої особливості [1]. Тому протягом телевізійного сезону 2019–2020 рр. (із вересня 2019 р. по серпень 2020 р.) ми щотижня аналізували по три випуски новин на кожному телеканалі: два з них – у будні (один – вечірній (вівторок), інший – ранковий або денний залежно від сітки телеканалу (четвер), а третій – підсумковий (у випадку з телеканалом «СТБ» – вечірній п'ятничний, оскільки тижневиків він не має). Тож для аналізу бралися такі випуски новин:

- телеканал «Україна»: вівторок – «Сьогодні» о 19:00, четвер – «Сьогодні» о 9:00, неділя – «Сьогодні. Підсумки» о 19:00;

- телеканал «ICTV»: вівторок – «Факти. Вечір» о 18:45, четвер – «Факти. Ранок» о 8:45, неділя – «Факти тижня» о 18:45;

- телеканал «1+1»: вівторок – «ТСН» о 19:30, четвер – «ТСН» о 12:00, неділя – «ТСН. Тиждень» о 19:30;

- телеканал «Інтер»: вівторок – «Подобиці» о 20:00, четвер – «Новини» о 9:00, неділя – «Подобиці тижня» о 20:00;

- телеканал «СТБ»: вівторок – «Вікна-Новини» о 22:00, четвер – «Вікна-Новини» о 14:30, п'ятниця – «Вікна-Новини» о 22:00.

Загалом за вказаний час проаналізовано 769 випусків новин, серед яких було виявлено 154 новини про тероризм. У площину об'єкта не входили новини про операцію

Об'єднаних сил (ООС) та інші новини, пов'язані з російською агресією на Сході України. Попри те що ситуацію на Донбасі пов'язують із терористичною діяльністю (раніше там проводили антитерористичну операцію (АТО); СБУ визнало «ЛНР» та «ДНР» терористичними організаціями; членів російських незаконних збройних формувань на Донбасі журналісти називали терористами), на нашу думку, тероризм радше є тактичним інструментом гібридної війни РФ проти України. Окрім того, велика кількість новин про ООС створила б штучну перевагу таких новин, яка б неодмінно призвела до диспропорції та неможливості проаналізувати кількісні особливості такої інформації.

Серед категорій нашого контент-аналітичного дослідження була «географія» новин про тероризм. Для кожної визначалася країна та регіон, де сталася подія. За категоріальні одиниці брався пропонований Global Terrorism Database (GTD) поділ на 12 регіонів: Близький Схід і Північна Африка, Південна Азія, Південна Америка, Західна Європа, Центральна Америка та Кариби, Субсахарська Африка, Південно-Східна Азія, Північна Америка, Східна Європа, Східна Азія, Центральна Азія, Австралія та Океанія.

Терористичні інциденти, які ставалися в Україні, ми виносили в окрему 13-ту категоріальну одиницю «Україна». Це необхідно, аби не спотворити результати компаративного аналізу регіонів, адже ми припускаємо, що події, пов'язані з тероризмом в Україні, матимуть значно більше медійної уваги в порівнянні з усіма іншими регіонами, а тому введення цих даних до категорії «Східна Європа» негативно вплине на загальний результат і подальші висновки.

Водночас детально дослідити отримані дані дозволили компаративний аналіз, синтез, абстрагування, статистичний та метод формалізації, що дозволив візуально зобразити деякі з одержаних даних і висновків.

Результати й обговорення. Тероризм – динамічне, багатоаспектне й до тої міри складне явище, що через його контрверсійність міжнародна спільнота досі не може дійти згоди щодо визнаної всіма дефініції. Це, звісно, лише ускладнює завдання для журналістів, які не є фахівцями з цієї теми, професійно подавати таку інформацію. І запити власників медіа на універсальний журналізм та комерційні орієнтири поглиблюють кризу широкої спеціалізації, коли журналіст висвітлює будь-яку тему, але не має її глибокого розуміння. Це може створювати передумови для непрофесійного медіафреймування, яке в результаті даватиме хибне уявлення про терористичну ситуацію у світі.

В останні десятиліття на західній науковій ниві з'являється все більше досліджень, які аналізують висвітлення тероризму різними ЗМІ та ЗМК. Зокрема, вчені з'ясовують, які стереотипи про тероризм поширюють та підсилюються медіа та яким нині бачать тероризм комунікати. До прикладу, К. Корбін стверджує, що середньостатистичний американець навряд чи при слові «терорист» подумає про людину білої раси або християнина, а натомість матиме образ мусульманина, попри те що мусульмани були відповідальні лише за 12% усіх терактів на території США протягом 2011–2015 рр. [6]. Покладаючи частину провини за це на 45-го президента США Д. Трампа, професорка вважає, що саме ЗМІ не впоралися із завданням донести людям правду, яка б базувалася на емпіричних даних.

Одне з недавніх досліджень вчених з університетів Алабами й Джорджії дало дуже промовисті результати. Вони проаналізували більше трьох тисяч матеріалів CNN.com, The New York Times, Wall Street Journal, The Washington Post, USA Today та ін., в яких висвітлювалися теракти у США, що сталися в період 2006–2015 рр., і складені ними моделі підтвердили початкові гіпотези. До прикладу, терористична атака мала на 357% більше медійного висвітлення, якщо напад здійснював мусульманин. Також медіаувага суттєво зростала, якщо зловмисника арештовували або кількість жертв теракту була більшою [7].

Непропорційність у висвітленні тероризму та реальної терористичної загрози – одна з проблем західних ЗМІ, яка провокує в аудиторії тривожні стани та відчуття

вразливості перед тероризмом і, зокрема, його всюдисущністю. Як і в багатьох випадках, промовистою буде статистика. У 2016 р. у США тероризм спричинив менше ніж 0,01% смертності. Журналісти, проаналізувавши дані початку другого десятиліття ХХ ст., підрахували, що американець має в понад чотири з половиною тисяч разів більше шансів померти від алкоголізму, ніж від рук терориста, а лікарська помилка та ожиріння стають причиною смерті в майже шість тисяч разів частіше, ніж тероризм [15]. І попри таку статистику видання The Guardian і The New York Times третину всього свого контенту про загибель людей присвячували тероризму, значно менше висвітлюючи хвороби й кримінал, які «очолювали» список причин смертності [12].

У медіависвітленні важливу роль відіграє і географія тероризму, оскільки вже від початку визначає, у яких обсягах журналіст розповідатиме про інцидент та які фрейми застосовуватиме. На це звернув увагу С. Патрік, проводячи компаративний аналіз двох дуже схожих за перебігом терактів, що, однак, сталися в різних регіонах. Ідеться про теракти в приміських електричках Мадриду у 2004 р. та подвійний напад терористів-смертників у Багдаді у 2009 р. С. Патрік зауважив, що, попри схожість інцидентів, журналісти вибирали різні фрейми й наративи для висвітлення цих історій, які не сприяли формуванню раціональних висновків про природу тероризму та лише загострювали ісламофобію, налаштовуючи західну та східну нації одна проти одної [11].

Географія стає визначальною і для обсягів висвітлення терористичних актів. У попередніх дослідженнях ми встановили таку непропорційність на українських інформаційних телеканалах. Наприклад, під час моніторингу новин на телеканалі «NewsOne» (нині заблокованому внаслідок санкцій РНБОУ) сумарно за хронометражем теракти в Європі висвітлювалися в шість разів більше попри те, що жертв на Близькому Сході було більше майже в п'ять. До прикладу, на телеканалі «112 Україна» (теж нині заблокованому внаслідок санкцій РНБОУ) ефірний час на одну жертву близькосхідного теракту не перевищував 4 с (3 теракти з 81 загиблим на Близькому Сході сумарно мали висвітлення у 5 хв 19 с), а на загиблого в Європі відводилося 54,5 с (4 теракти з 23 жертвами в Європі – 20 хв 54 с) [3].

Відомий тероролог Г. Лафрі вважає, що реальні географічні тренди та особливості тероризму не відображаються в медіаматеріалах, а імідж феномену формується на деяких вибіркових терактах у західних регіонах [8]. Тож проєктована в ЗМІ соціальна дійсність фактично не відповідає реальним емпіричним і статистичним даним, а комунікати хибно розуміють географію тероризму й не можуть досягнути, де насправді стаються напади і якою є реальна терористична загроза. Це дозволяє терористам поширювати вигідний їм міф, ніби теракт може статися будь-де, безпідставно залякуючи суспільство.

Насправді ж міф про всесильність і всюдисущість терористів можна спростувати вивченням географії цього феномену. Г. Лафрі стверджує, що тероризм у світі дуже концентрований та не досягає кожного куточка планети. Дослідник це ілюструє таким фактом: 72% усіх терористичних атак за пів останнього століття відбулися на території лише 20 країн, що становлять близько 10% від усіх держав світу, а майже 15% нападів терористів за цей період припадає на дві країни – Ірак і Колумбію [9]. Кожний четвертий теракт (27%) стається або в Іраку, або в Колумбії, або в Індії, або в Перу, а всього десять країн світу беруть на себе половину всіх терористичних нападів із 1970 р. [9].

У цій статті ми теж порівнюємо реальну терористичну ситуацію у світі з медіависвітленням тероризму на українському телебаченні, аби визначити, чи загальнонаціональні телеканали України стереотипізують тероризм через певні географічні диспропорції, формуючи в глядачів викривлений образ та розуміння цього феномену. Відповідно до даних GTD, із вересня 2019 р. по серпень 2020 р. (моніторинговий період дослідження) у світі загалом сталося 8074 терористичні інциденти (кількість атак у кожному регіоні відображена в табл. 1).

Таблиця 1 – Кількість терористичних інцидентів у регіонах світу (вересень 2019 р. – серпень 2020 р.)

Регіони	Кількість терактів
Південна Азія	3081
Субсахарська Африка	1986
Близький Схід і Північна Африка	1724
Південно-Східна Азія	476
Західна Європа	288
Південна Америка	277
Північна Америка	114
Україна	38
Східна Азія	33
Австралія та Океанія	19
Східна Європа	18
Центральна Америка та Кариби	16
Центральна Азія	5

Відсоткову частку кожного регіону можна побачити на рис. 1. Ці дані підтверджують тезу Г. Лафрі про концентрацію тероризму, яка, згідно з поділом GTD, відбувається в трьох регіонах світу. У Південній Азії, Субсахарській Африці, Близькому Сході та Північній Африці протягом зазначеного часу сталося понад 84% усіх терористичних інцидентів у світі. Натомість так званий Західний світ (Західна Європа, Північна Америка, Австралія та Океанія), який часто актуалізується в медіа в контексті терористичної загрози, сумарно складає 5% терористичної активності від загального світового показника. Окремо зауважимо, що, попри постійний жвавий інтерес американських

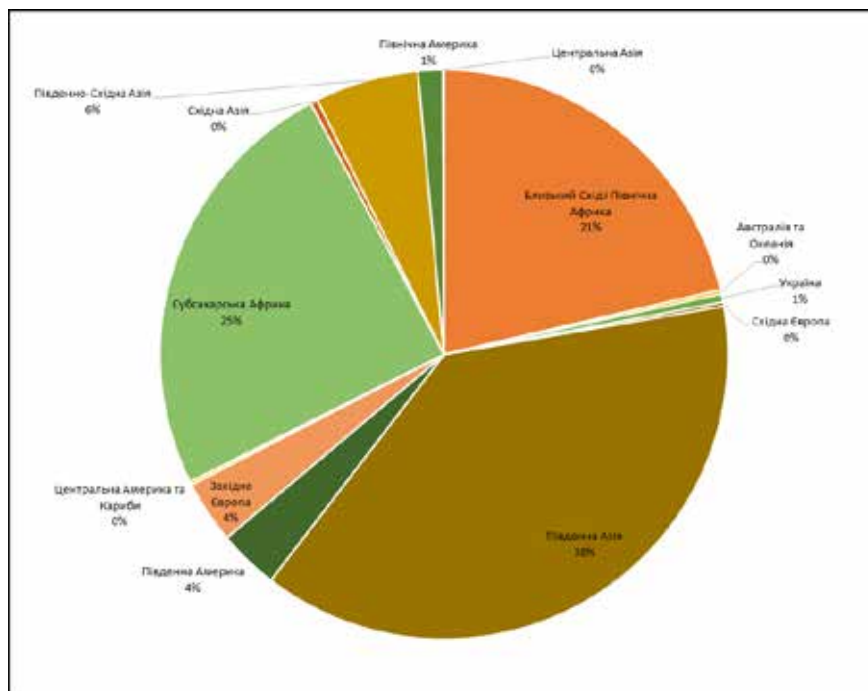

Рисунок 1 – Регіональна частка терористичних інцидентів відносно загального світового показника

медіа до тероризму й побоювання американців стати жертвами терористів (нині цього побоюється кожний третій американець [14]), частка терактів, що сталися у США, ледь перевищує 1%.

Такий інтерес американських ЗМІ до тероризму можна пояснити щонайменше двома причинами: суспільною травмою, спричиненою гучними терактами в минулому (передусім трагедією 9/11), та роллю тероризму в американській внутрішній і зовнішній політиці (понад половина американців вважають тероризм серйозною загрозою для національної безпеки [13], а для Білого дому він ставав приводом для іноземних військових кампаній). Кожен теракт для країни був великим потрясінням, тому непропорційне висвітлення національними медіа цих інцидентів у порівнянні з іноземними атаками є очевидним та зрозумілим.

Оскільки протягом нашого моніторингового періоду в Україні сталося 38 терористичних інцидентів, ми припустили, що їхнє висвітлення буде значно перевищувати кількість матеріалів про міжнародний тероризм. І ця гіпотеза була цілком підтверджена здобутими емпіричними даними, які представлені в табл. 2.

Таблиця 2 – Кількість новин про тероризм на українському телебаченні

Регіон Канал	Укр.	Пд. Азія	Субс. Афр.	Бл. Схід і Пн. Афр.	Пд.- Сх. Азія	Зх. Євр.	Пд. Амер.	Пн. Амер.	Сх. Азія	Австр. та Оке- ан.	Сх. Євр.	Цен. Амер. та Кар.	Цен. Азія
Україна	12	1	0	4	0	2	0	0	0	0	2	0	0
ICTV	18	0	0	11	0	4	0	1	0	0	2	0	0
1+1	27	0	0	7	0	4	0	0	0	1	1	0	0
Інтер	13	3	4	9	0	4	0	3	0	0	1	0	0
СТБ	17	0	0	4	0	0	0	2	0	0	1	0	0
Загалом	87	4	4	35	0	14	0	6	0	1	7	0	0

Водночас ці дані вказують на суттєву географічну диспропорцію у висвітленні тероризму, яке на українському телебаченні орієнтоване на Україну, Близький Схід та Західну Європу (див. рис. 2). Український глядач протягом нашого моніторингового періоду не дізнався жодної інформації про терористичну ситуацію в Південно-Східній Азії, хоча кількість терактів у регіоні перевищує суму таких інцидентів у Західному світі (Західна Європа, Північна Америка, Австралія та Океанія). А увесь тероризм Субсахарської Африки, де відбувся кожний четвертий теракт у світі, представлений лише чотирма репортажами кореспондента «Інтера», який разом з українськими миротворцями відвідав Демократичну Республіку Конго та радше розповів про побут миротворчої місії, лише фрагментарно пояснивши саму суть конфлікту та ототожнивши тероризм із національно визвольною боротьбою сепаратистів.

Важливою для аналізу та висновків є не лише кількість матеріалів про тероризм, але і їхній хронометраж, відображений у табл. 3 (у таблиці не представлені регіони, про які не було жодної новини). До прикладу, новини про тероризм у Південній Азії транслювали лише два українські телеканали – «Україна» й «Інтер», а сумарний хронометраж цих матеріалів не перевищував двох з половиною хвилин. Якщо порівняти це із загальним хронометражем всіх матеріалів про тероризм на п'яти телеканалах, то це становитиме 0,65%, хоча саме в цьому регіоні сталася понад третина всіх терористичних інцидентів.

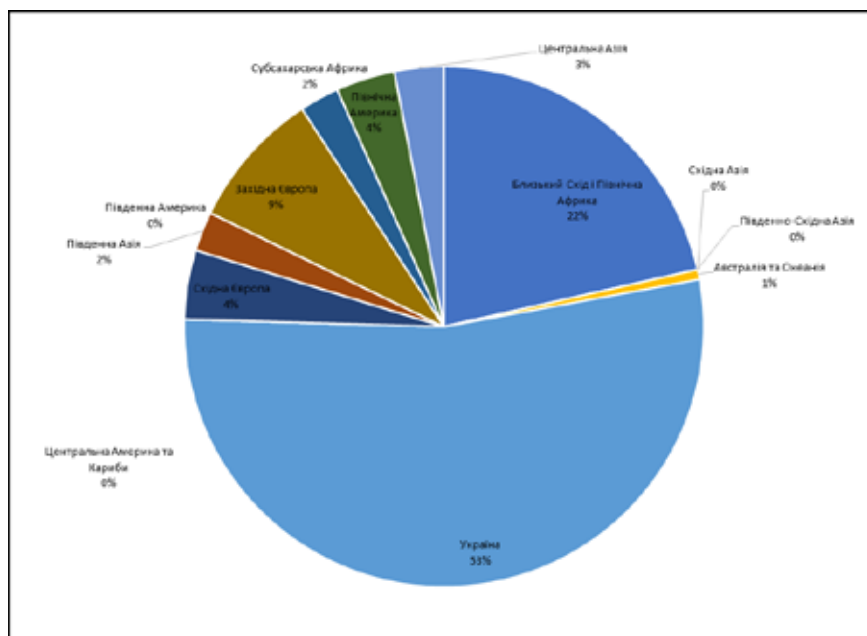

Рисунок 2 – Регіональне представництво тероризму в новинах на українському телебаченні

Таблиця 3 – Хронометраж новин про тероризм на українському телебаченні відповідно до регіонів світу

Регіон \ Канал	Укр.	Пд. Азія	Субс. Афр.	Бл. Схід і Пн. Афр.	Зх. Євр.	Пн. Амер.	Австр. та Океан.	Сх. Євр.
Україна	24:28	0:32	-	2:41	2:33	-	-	1:40
ICTV	61:00	-	-	10:00	4:57	0:19	-	1:17
1+1	122:27	-	-	25:42	2:39	-	0:35	0:53
Інтер	35:20	1:50	15:12	17:14	5:39	12:15	-	0:30
СТБ	32:04	-	-	4:12	-	0:58	-	0:57
Загалом	275:19	2:22	15:12	59:49	15:48	13:32	0:35	5:17

Попри те що всі українські телеканали містили новини про тероризм на Близькому Сході (зауважимо, що матеріалів про інциденти в Північній Африці не було), висвітлення повністю фокусувалося на геополітичній тематиці, змістовно не інформуючи про терористичну ситуацію в регіоні. Більшість матеріалів були присвячені американсько-іранському політичному загостренню та маркуванні одне одного терористами, а також військовій операції президента Туреччини Реджепа Таїпа Ердогана в Сирії, яку він розпочав під приводом боротьби з терористами, хоча, на думку експертів, переслідував власний геополітичний інтерес. Тому на основі цих матеріалів та ще кількох фрагментарних вкрапель про інциденти в регіоні глядачу навряд чи вдасться сформувати дійсну картину тероризму на Близькому Сході.

Географічну диспропорцію у висвітленні тероризму ми помітили не лише в регіональному вимірі, але й у представництві країн світу. У табл. 4 перелічені всі держави, які згадувалися чи були майданчиком для терористичних інцидентів протягом нашого моніторингового періоду в новинах про тероризм. Найгірша ситуація за кількісним показником – у випусках новин на телеканалі «СТБ», найкраща – на «Інтері». До прикладу, увесь африканський континент представлений лише Демократичною Республікою Конго, а Азія – Афганістаном і Пакистаном.

Таблиця 4 – Країни світу в новинах про тероризм на українському телебаченні

Телеканал	Країни світу
«Україна»	Польща, Україна, Афганістан, Сирія, Іран, Бельгія, Ізраїль, Лівія, Франція
«ICTV»	РФ, Саудівська Аравія, Україна, Сирія, Франція, Ірак, Іран, Ватикан, Велика Британія, Катар, США, Швеція
«1+1»	Україна, Німеччина, Сирія, Польща, Іран, Велика Британія, Нова Зеландія
«Інтер»	Польща, Афганістан, Україна, Саудівська Аравія, Франція, Німеччина, Сирія, Ізраїль, Демократична Республіка Конго, Іран, Велика Британія, Бельгія, США, Пакистан
«СТБ»	Україна, США, Сирія, РФ, Іран

У журналістикознавстві побутує так зване правило «вбивчих кілометрів», за яким навіть географічно віддалені інциденти входять до медійного порядку денного, якщо кількість жертв у них нетипово велика. Тобто актуальність інформації визначається не географією події, а її наслідками. На нашу думку, це правило мало б застосовуватися й під час відбору «терористичної інформації», однак емпіричні дані не підтверджують цю гіпотезу. Для українського телебачення, певно, воно є не найважливішим, оскільки навіть найбільш смертоносні теракти не змогли пройти географічні фільтри українських телевізійників. Жоден із найбільш смертоносних терактів (представлені в табл. 5) за моніторинговий період не був висвітлений українськими телеканалами. Більше того, серед цих країн у новинах про тероризм згадувалася лише Сирія, а про Нігерію, у якій сталося три з десяти найбільш смертоносних терористичних інцидентів, нами не було зафіксованого жодного матеріалу.

Таблиця 5 – Найбільш смертоносні терористичні акти (вересень 2019 р. – серпень 2020 р.)

№	Країна	Дата	Кількість загиблих
1	Нігерія	03.03.2020	179
2	Нігер	09.01.2020	166
3	Сирія	05.03.2020	150
4	Нігер	10.12.2019	128
5	Ємен	18.01.2020	116
6	Чад	23.03.2020	98
7	Мозамбик	28.05.2020	97
8	Сомалі	28.12.2019	84
9	Нігерія	09.06.2020	81
10	Нігерія	26.08.2020	75

Висновки та перспективи. Результати контент-аналітичного дослідження засвідчили продукування географічної диспропорції у висвітленні теми тероризму на українському телебаченні, яка не лише не відтворює дійсну терористичну ситуацію у світі, але й формує хибне розуміння феномену глядачем.

Регіони Південної Азії та Субсахарської Африки, в яких сталося майже дві третини всіх терористичних інцидентів протягом моніторингового періоду, майже не представлені в телевізійних новинах. Сумарний хронометраж матеріалів про тероризм у Південній Азії (найбільш активному регіону в контексті тероризму, де сталася понад третина всіх атак) становив лише 0,65% від загального обсягу висвітлення тероризму на всіх проаналізованих телеканалах. А тероризм в Субсахарській Африці, де відбувався кожний четвертий теракт у світі, представлений лише чотирма репортажами кореспондента «Інтера», який радше розповідав про побут українських миротворців у Демократичній Республіці Конго, а не про суть конфлікту. Третій за терористичною активністю регіон – Близький Схід та Північна Африка – входить до українського медійного порядку денного, але переважно медіа висвітлюють його у фреймі геополітичного контексту, а не розповідають про терористичні інциденти.

Найбільше матеріалів про тероризм присвячено Україні, що вписується в концепцію правил наближення інтересів у журналістикознавстві. Однак з 8074 терористичних інцидентів у світі (протягом вересня 2019 р. – серпня 2020 р.) в Україні сталося 38, а їхнє висвітлення становить понад дві третини від загального хронометражу всіх новин про тероризм. Лише телеканал «Інтер» мав сумарно більший обсяг висвітлення міжнародного тероризму в порівнянні з висвітленням національних інцидентів. Така непропорційність свідчить радше не про надмірне висвітлення українських інцидентів, а про недостатнє – терактів за кордоном.

Також українські телеканали концентрують свою увагу на так званому Західному світі (Західна Європа, Північна Америка, Східна Європа), хоча сумарно в цих регіонах відбулося трохи більше ніж 5% від усіх терористичних інцидентів у світі. Водночас географічна диспропорція у висвітленні тероризму зафіксована не лише в регіональному вимірі, але й у представництві країн світу (у середньому за увесь моніторинговий період один телеканал згадав лише десять країн у новинах про тероризм). А з держав, де сталися десять найбільш смертоносних атак за вказаний час, згадувалася в медіа лише одна.

Оскільки питання географічної диспропорції є одним з ключових у формуванні адекватного розуміння терористичної ситуації у світі, подальше його вивчення лишається актуальним. Нові медіа та соціальні мережі стають головними джерелами інформації в Україні, а тому цей аспект варто дослідити в новинах цих ЗМІ. Ідентифікувавши географічну диспропорцію в новинах про тероризм на українському телебаченні, можна ґрунтовніше аналізувати журналістські фільтри у відборі такої інформації та її входження до національного медійного порядку денного. Це дозволить у подальшому сформулювати практичні рекомендації для медіапрацівників задля подолання географічної диспропорції у висвітленні тероризму.

1. Іванов В. Вибір категорій контент-аналізу і проблема вибірки дослідження. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2016. Т. 3. С. 29–33.

2. Мисловський І. Міжкультурна комунікація у висвітленні тероризму: стереотипне бачення феномену українськими журналістами. *Соціальні комунікації: фундаментальні парадигми розвитку* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4–5 жовт. 2019 р. Київ, 2019. С. 83–87.

3. Мисловський І. Тема тероризму в нових на українських телеканалах (на прикладі телеканалів «NewsOne» та «112 Україна») : наук. роб. на здобуття квал. магістра з журн., Інститут журналістики, Київський національний університет Т. Шевченка. Київ, 2017. 136 с.

4. Мисловський І. Як телебачення робить жорсткі новини м'якшими: медіависвітлення конфлікту в ДР Конго у репортажах про українських миротворців. *Стан і якість дослідження конфліктів в Україні та світі* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. міжнар. проекту «Ме-

діалог», м. Київ, 27 лист. 2021 р. Київ, 2021. С. 46–55. URL: http://journ.univ.kiev.ua/nauka1/wp-content/uploads/2021/12/zbirnyk_mediadialog-1.pdf (дата звернення: 04.01.2023).

5. Щорічне опитування USAID-Internews «Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2020 р.». URL: <https://detector.media/doc/images/news/archive/2016/181602/2020-Media-Consumption-Survey-FULL-FIN-Ukr.pdf> (дата звернення: 28.01.2023).

6. Corbin C. Terrorists Are Always Muslim but Never White: At the Intersection of Critical Race. *Theory and Propaganda*, 2017. URL: <https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol86/iss2/5> (accessed: 10.01.2023).

7. Kearns E., Betus A. and Lemieux A. Why Do Some Terrorist Attacks Receive More Media Attention Than Others? *Justice Quarterly*, 2018. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2928138> (accessed: 12.01.2023).

8. LaFree G., Dugan L., Fogg H., and Scott J. Building a Global Terrorism Database. *United States: National Institute of Justice*, 2006, pp. 77–78.

9. LaFree G., Dugan L. The Global Terrorism Database, 1970–2010. *Handbook of Computational Approaches to Counterterrorism*, 2013, pp. 3–22.

10. Myslovskiy I. Determinants of Stereotyping of the Terrorism among Journalists. *Evropský politický a právní diskurz*, 2020, Vol. 7, Iss. 2, pp. 280–291. URL: <http://doi.org/10.46340/eppd.2020.7.2.38> (accessed: 06.01.2023).

11. Patrick S. Framing Terrorism: Geography-Based Media Coverage Variations of the 2004 Commuter Train Bombings in Madrid and the 2009 Twin Suicide Car Bombings in Baghdad. *Critical Studies on Terrorism*, 2014, Vol. 7, pp. 379–393. URL: <https://doi.org/10.1080/17539153.2014.957009> (accessed: 16.01.2023).

12. Shen O. *Charting Death: Reality vs Reported*. URL: <https://owenshen24.github.io/charting-death> (accessed: 14.01.2023).

13. Smeltz D., Sullivan E. 21 Years after 9/11, Americans Are Less Concerned about Terrorism. *The Chicago Council on Global Affairs*. URL: <https://globalaffairs.org/research/public-opinion-survey/21-years-after-911-americans-are-less-concerned-about-terrorism> (accessed: 24.01.2023).

14. Terrorism. *Gallup*. URL: <https://news.gallup.com/poll/4909/terrorism-united-states.aspx> (accessed: 21.01.2023).

15. “You’re More Likely to Be Killed By Brain-Eating Parasites, Texting While Driving, Toddlers, Lightning, Falling Out of Bed”. *Zero Hedge*. URL: <https://www.zerohedge.com/news/2014-07-24/you-re-more-likely-be-killed-brain-eating-parasites-texting-while-driving-toddlers-1> (accessed: 13.01.2023).

1. Ivanov, V. (2016), “The choice of content analysis categories and the problem of research sampling”, *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky [Scientific Notes of the Institute of Journalism]*, vol. 3, pp. 29–33.

2. Myslovskiy, I. (2019), “Intercultural communication in the coverage of terrorism: stereotypical view of the phenomenon by Ukrainian journalists”, *Proceedings of the Science-in-Practice Conference “Social Communications: Fundamental Development Paradigm”*, Tavrda National V.I. Vernadsky University, Kyiv, 45 October, Kyiv, pp. 83–87.

3. Myslovskiy, I. (2017), *Covering of terrorism in news on Ukrainian TV channels “NewsOne” and “112 Ukraine”*, master’s thesis in journalism, Institute of Journalism of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 136 p.

4. Myslovskiy, I. (2021), “How TV makes hard news softer: media coverage of the conflict in DR Congo in the reportages about Ukrainian peacekeepers”, *Proceedings of the III International Science-in-Practice Conference held within the international project “Media Dialogue” “State and Quality of Conflict Research in Ukraine and the World”*, Educational and Scientific Institute of Journalism, Kyiv, 27 November 2021, Kyiv, pp. 46–55, available at: http://journ.univ.kiev.ua/nauka1/wp-content/uploads/2021/12/zbirnyk_mediadialog-1.pdf (accessed 04 January 2023).

5. *Annual USAID-Internews survey “Attitudes of the population towards mass media and consumption of different types of media in 2020,”* available at: <https://detector.media/doc/images/news/archive/2016/181602/2020-Media-Consumption-Survey-FULL-FIN-Ukr.pdf> (accessed 28 January 2023).

6. Corbin, C. (2017), “Terrorists Are Always Muslim but Never White: At the Intersection of

Critical Race”, *Theory and Propaganda*, available at: <https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol86/iss2/5> (accessed 10 January 2023).

7. Kearns, E., Betus, A. and Lemieux, A. (2018), Why Do Some Terrorist Attacks Receive More Media Attention Than Others? *Justice Quarterly*, 2018, available at: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2928138> (accessed 12 January 2023).

8. LaFree, G., Dugan, L., Fogg, H., and Scott, J. (2006), Building a Global Terrorism Database, *United States: National Institute of Justice*, pp. 77–78.

9. LaFree, G., Dugan, L. (2013), The Global Terrorism Database, 1970–2010, *Handbook of Computational Approaches to Counterterrorism*, pp. 3–22.

10. Myslovskiy, I. (2020), Determinants of stereotyping of the terrorism among journalists, *Evropský politický a právní diskurz*, Vol. 7, Iss. 2, pp. 280–291, available at: <http://doi.org/10.46340/eppd.2020.7.2.38> (accessed 06 January 2023).

11. Patrick, S. (2014), Framing Terrorism: Geography-Based Media Coverage Variations of the 2004 Commuter Train Bombings in Madrid and the 2009 Twin Suicide Car Bombings in Baghdad, *Critical Studies on Terrorism*, Vol. 7, pp. 379–393, available at: <https://doi.org/10.1080/17539153.2014.957009> (accessed 16 January 2023).

12. Shen, O. *Charting Death: Reality vs Reported*, available at: <https://owenshen24.github.io/charting-death> (accessed 14 January 2023).

13. Smeltz, D., Sullivan, E. 21 Years after 9/11, Americans Are Less Concerned about Terrorism, *The Chicago Council on Global Affairs*, available at: <https://globalaffairs.org/research/public-opinion-survey/21-years-after-911-americans-are-less-concerned-about-terrorism> (accessed 24 January 2023).

14. Terrorism, *Gallup*, available at: <https://news.gallup.com/poll/4909/terrorism-united-states.aspx> (accessed 21 January 2023).

15. “You’re More Likely to Be Killed By Brain-Eating Parasites, Texting While Driving, Toddlers, Lightning, Falling Out of Bed”, *Zero Hedge*, available at: <https://www.zerohedge.com/news/2014-07-24/you-re-more-likely-be-killed-brain-eating-parasites-texting-while-driving-toddlers-l> (accessed 13 January 2023).

UDC 070 : 621.397.13 : 323.28

THE GEOGRAPHICAL DISPARITY IN THE TERRORISM COVERAGE ON UKRAINIAN TV

Myslovskiy Ihor, PhD student,

Taras Shevchenko National University of Kyiv, 36/1, Yurii Illienka Street, Kyiv, Ukraine, 04119, Ukraine, e-mail: ihormyslovskiy@gmail.com.

ORCID – <https://orcid.org/0000-0001-7122-8086>

Introduction. Specific journalist criteria in selecting and filtering terrorist information, the inconsistent media coverage of terrorism in short forms, and media framing of terrorism news can shape a distorted understanding of this phenomenon on a global scale for the audience. This can lead to many negative consequences for a society, particularly the loss of its functional and organizational capabilities to resist terrorism and adequately respond to attacks due to the lack of relevant information.

Relevance of the study. As terrorism has become part of Ukrainian media agenda-setting, research on this topic is highly relevant. The findings of our previous studies have demonstrated a particular concentration of media attention on terrorist attacks in the West and an ignoring of the terrorist activities in the world in general. Therefore, we tend to analyze the geographical aspect of the terrorism coverage on Ukrainian TV and its correspondence to the actual terrorist situation worldwide.

Methodology. Content analysis is the main research method. The empirical data is collected from the news programs on the five highest-rated Ukrainian TV channels («Ukraina», «ICTV», «1+1», «Inter» and «STB»). The monitoring covered 769 news programs from September 2019

to September 2020, in which 154 news stories about terrorism were found. Among the categorical units of the content analysis was the «geography» of the news story, which included the country and region identification. Having applied the comparative analysis, we could compare the obtained data with the statistics of the Global Terrorism Database, which more accurately echoed the actual terrorist situation globally.

Results. The timing of all news about terrorism in South Asia (the most active region in the context of terrorism, where more than a third of all attacks occurred) was only 0.65% of the total volume of terrorism media coverage. Sub-Saharan Africa, where every fourth terrorist attack took place, was represented by only four news reports from the Inter's correspondent. The third region with the most terrorist activity, the Middle East and North Africa, was mainly highlighted with geopolitical context, ignoring actual terrorist incidents. Ukrainian TV focused on covering national terrorist incidents the most. However, TV channels also concentrated their media attention on the Western world (Western Europe, North America, Eastern Europe), while only 5 % of all terrorist incidents worldwide happened in these regions. Simultaneously, the geographical disparity was discovered in the representation of the world's countries. Moreover, none of the ten deadliest terrorist attacks was covered by Ukrainian TV channels.

Conclusions. Ukrainian TV channels produce a geographical disparity in the media coverage of the terrorism topic, which not only does not correspond to the actual terrorist situation worldwide but also shapes a false image and distorted understanding of the phenomenon by a viewer. Ukrainian journalists can use the research findings to balance the geographical aspect of terrorism media coverage.

Key words: *news about terrorism, Ukrainian TV, geography of terrorism, media and terrorism.*

Стаття надійшла до редакції 8.02.2023.